ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

Science

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สารและการแยกสาร

รายวิชา วิทยาศาสตร์ รหัสวิชา ว22101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ชุดที่ 1

สารประกอบ

สุกัญญา กุมกัน

โรงเรียนแม่ต๋ำตาดควันวิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

คำนำ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สารและการแยกสาร รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้เป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถพัฒนาตนเองได้ ซึ่งถือว่าเป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษาของชาติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสนองตอบต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร การตัดสินใจ การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนมีจิตวิทยาศาสตร์ คุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์นี้ จัดทำขึ้นครอบคลุมสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนแม่ต๋ำตาดควันวิทยาคม พุทธศักราช 2555 ซึ่งประกอบด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ทั้งหมด 7 ชุด ชุดนี้เป็นชุดที่ 1 เรื่อง สารประกอบ ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ชั่วโมง

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เล่มนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารประกอบยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

สุกัญญา กุมกัน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำแนะนำการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียน	ค
ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียน	ง
มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้	1
แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง สารประกอบ	3
ใบความรู้ เรื่อง องค์ประกอบและสมบัติของสารประกอบ	6
แบบฝึกหัด เรื่อง องค์ประกอบและสมบัติของสารประกอบ	9
ใบกิจกรรม เรื่อง มีอะไรในสารประกอบ	11
แบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง สารประกอบ	16
บรรณานุกรม	19

คำแนะนำการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ สารและการแยกสาร ชุดที่ 1 เรื่อง สารประกอบ เกิดประสิทธิภาพ นักเรียนควรปฏิบัติตน ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นักเรียนอ่านและศึกษาจุดประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้เข้าใจอย่างละเอียด
2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง สารประกอบ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ใช้เวลา 10 นาที เมื่อทำเสร็จแล้ว รวบรวมกระดาษคำตอบส่งครูผู้สอนเพื่อตรวจและบันทึกคะแนนที่ได้เป็นคะแนนก่อนเรียน
3. นักเรียนศึกษาเนื้อหาและทำแบบฝึกหัดของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ลงมือปฏิบัติการทดลองตามใบกิจกรรมในชุดกิจกรรม
4. เมื่อศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกขั้นตอนแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง สารประกอบ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ใช้เวลา 10 นาที เมื่อเสร็จแล้วแลกกันตรวจกับเพื่อนที่อยู่ข้าง ๆ โดยครูเป็นผู้เฉลย และส่งผลคะแนนที่ทำได้หลังเรียนให้ครูผู้สอน
5. เมื่อทำกิจกรรมเสร็จสิ้นทุกขั้นตอนแล้ว นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ส่งคืนครูผู้สอน
6. ใช้เวลาในการทำชุดกิจกรรมทั้งสิ้น 3 ชั่วโมง

ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับ

ขั้นที่ 1 อ่านและทำความเข้าใจ
- องค์ประกอบ คำแนะนำขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
- สาระการเรียนรู้ มาตรฐาน ตัวชี้วัด และจุดประสงค์

↓

ขั้นที่ 2 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน

↓

ขั้นที่ 3 ศึกษาเนื้อหาสาระในใบความรู้และทำแบบฝึกหัด

↓

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมในใบกิจกรรม

↓

ขั้นที่ 5 นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายและสรุปองค์ความรู้

↓

ขั้นที่ 6 ทำแบบทดสอบหลังเรียน

รายละเอียดชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
เรื่อง สารและการแยกสาร
ชุดที่ 1 เรื่อง สารประกอบ

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้

ว 3.1 เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะ หาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ตัวชี้วัด

ว 3.1 ม.2/1 สำรวจและอธิบายองค์ประกอบ สมบัติของธาตุและสารประกอบ

มาตรฐานการเรียนรู้

ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้ข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้น ๆ เข้าใจว่า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมและสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

ตัวชี้วัด

ว 8.1 ม.2/1 ตั้งคำถามที่กำหนดประเด็นหรือตัวแปรที่สำคัญในการสำรวจตรวจสอบ หรือศึกษาค้นคว้าเรื่องที่สนใจได้อย่างครอบคลุมและเชื่อถือได้

ว 8.1 ม.2/2 สร้างสมมติฐานที่สามารถตรวจสอบได้และวางแผนการสำรวจตรวจสอบหลาย ๆ วิธี

ว 8.1 ม.2/3 เลือกเทคนิควิธีการสำรวจตรวจสอบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ได้ผลเที่ยงตรงและปลอดภัย โดยใช้วัสดุและเครื่องมือที่เหมาะสม

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อนักเรียนศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 1 เรื่อง สารประกอบ นักเรียนสามารถ

ด้านความรู้

1. ระบุองค์ประกอบของสารประกอบได้
2. อธิบายสมบัติของสารประกอบได้

ด้านทักษะกระบวนการ

สำรวจ ทดลอง และบันทึกผลเกี่ยวกับองค์ประกอบและสมบัติของสารประกอบได้

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน

สาระการเรียนรู้

1. องค์ประกอบของสารประกอบ
2. สมบัติของสารประกอบ

แบบทดสอบก่อนเรียน
ชุดที่ 1 เรื่อง สารประกอบ

คำชี้แจง 1. แบบทดสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ใช้เวลา 10 นาที
2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (×) ลงในกระดาษคำตอบ
3. ให้นักเรียนอ่านและทำแบบทดสอบให้ครบทุกข้อ

---

1. พิจารณาภาพต่อไปนี้ เพื่อใช้ในการตอบคำถาม

ภาพในข้อใดแทนความหมายของสารประกอบได้

ก. 2 , 3 , 4 , 5 และ6 ข. 3 , 5 และ 6
ค. 4 , 5 และ 6 ง. 1 , 2 , 3 , 4 , 5 และ6

2. สารในข้อใดเป็นสารประกอบทั้งหมด

ก. ด่างทับทิม ทองคำ โซดาไฟ ข. ตะกั่ว สนิมเหล็ก น้ำ
ค. น้ำตาลทราย เกลือแกง เอทานอล ง. เงิน เหล็กกล้า ผงฟู

3. ข้อใดสูตรเคมีของสารประกอบที่มีจำนวนชนิดขององค์ประกอบมากที่สุด

ก. $KMnO_4$ ข. S_8 ค. CO_2 ง. NH_3

4. พิจารณาสมการต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม

$$H_2CO_3 \longrightarrow H_2O + CO_2$$

จากสมการเคมี มีสารประกอบกี่ชนิด

ก. 1 ชนิด ข. 2 ชนิด ค. 3 ชนิด ง. 4 ชนิด

5. ข้อความใดกล่าว**ไม่ถูกต้อง**เกี่ยวกับสารประกอบ

ก. เกิดจากสารชนิดเดียวกันจำนวนตั้งแต่สองชนิดขึ้นไป

ข. สารประกอบจะมีสมบัติที่แตกต่างจากสารเดิมก่อนเกิดสารประกอบ

ค. การแยกสารประกอบบางชนิดจะได้ธาตุและสารประกอบชนิดอื่น ๆ

ง. สมบัติของสารประกอบสามารถทดสอบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

6. พิจารณาแผนภาพต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม

จากแผนภาพ ข้อความใดกล่าว**ถูกต้อง**

ก. สารประกอบเป็นส่วนหนึ่งของธาตุ

ข. สารประกอบเป็นสารผสม

ค. สารประกอบมีจุดเดือดไม่คงที่

ง. สารประกอบและธาตุเป็นสารบริสุทธิ์

7. พิจารณาข้อความต่อไปนี้

สารประกอบ X เมื่อให้ความร้อนแล้วสามารถแยกองค์ประกอบได้ 2 ชนิด คือ สาร A และแก๊ส B หากสงสัยว่าแก๊สชนิดนี้คือแก๊สออกซิเจน จะมีวิธีการทดสอบด้วยวิธีการอย่างไร

ก. นำเทียนที่จุดไฟไปจ่อใกล้ ๆ

ข. นำธูปที่ดับเหลือแต่ถ่านแดงไปจ่อใกล้ ๆ

ค. ผ่านแก๊สลงในน้ำปูนใส

ง. นำแก๊สที่ได้พ่นไปหาเทียนไขที่จุดไฟอยู่

8. สารประกอบในข้อใดเปลี่ยนสีกระดาษลิตมัสจากแดงเป็นน้ำเงินทั้งหมด

ก. เกลือแกง หินปูน น้ำอัดลม

ข. น้ำขี้เถ้า ดินประสิว ด่างทับทิม

ค. กรดเกลือ น้ำส้มสายชู กรดคาร์บอนิก

ง. แอมโมเนีย โซดาไฟ น้ำปูนใส

9. สารในข้อใดจัดเป็นสารประกอบ

ก. สาร B เป็นของเหลวสีเงิน เป็นมันวาว เหนียว จุดหลอมเหลว –39 °C

ข. สาร A เป็นของเหลวใสไม่มีสีนำไปแยกด้วยไฟฟ้าได้ธาตุ X กับธาตุ Y

ค. สาร C มีสถานะเป็นของแข็ง จุดหลอมเหลว 1,535 °C และนำไฟฟ้า

ง. สาร D เป็นของแข็งสีเงิน เมื่อนำไปเผาแล้วได้องค์ประกอบเป็นสาร D เหมือนเดิม

10. ข้อใดมีการใช้ประโยชน์จากสารประกอบ**ไม่ถูกต้อง**

ก. กรดซัลฟิวริกใช้เติมแบตเตอรี่

ข. โซเดียมคลอไรด์ใช้ปรุงอาหาร

ค. แคลเซียมคาร์บอเนตใช้ทำผงซักฟอก

ง. สารส้มใช้แกว่งน้ำให้ตะกอนตกลงก้นตุ่ม

ใบความรู้
เรื่อง องค์ประกอบและสมบัติของสารประกอบ

1. ความหมายของสารประกอบ

สารประกอบ (Compound) เป็นสารบริสุทธิ์ที่ประกอบด้วยอะตอมของธาตุต่างชนิดกัน สร้างพันธะเคมีต่อกันเกิดเป็นโมเลกุล เขียนแทนด้วยสูตรเคมี เช่น แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ซึ่งสมบัติทางเคมีของสารประกอบจะแตกต่างจากธาตุเดิม

2. องค์ประกอบและสูตรเคมีของสารประกอบ

สารประกอบแต่ละชนิด จะประกอบด้วยธาตุตั้งแต่ 2 ขึ้นไป มาสร้างพันธะเคมีกัน โดยเขียนได้เป็นสูตรเคมี ซึ่งตัวเลขห้อยเป็นเลขแสดงถึงจำนวนอะตอมของแต่ธาตุนั้น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบ

สารประกอบ	ภาพ	สูตรเคมี	ธาตุที่เป็นองค์ประกอบ
โซเดียมไฮดรอกไซด์ (โซดาไฟ)		NaOH	โซเดียม (Na) 1 อะตอม ออกซิเจน (O) 1 อะตอม ไฮโดรเจน (H) 1 อะตอม
น้ำ		H_2O	ไฮโดรเจน (H) 2 อะตอม ออกซิเจน (O) 1 อะตอม
กรดแอซิติก (น้ำส้มสายชู)		CH_3COOH	คาร์บอน (C) 2 อะตอม ไฮโดรเจน (H) 4 อะตอม ออกซิเจน (O) 2 อะตอม
แอมโมเนีย		NH_3	ไนโตรเจน (N) 1 อะตอม ไฮโดรเจน (H) 3 อะตอม
แคลเซียมไฮดรอกไซด์ (ปูนขาว)		$Ca(OH)_2$	แคลเซียม (Ca) 1 อะตอม ออกซิเจน (O) 2 อะตอม ไฮโดรเจน (H) 2 อะตอม

3. สมบัติของสารประกอบ

สารประกอบแต่ละชนิดจะมีสมบัติทางเคมีเปลี่ยนไปจากธาตุเดิมก่อนเกิดสารประกอบ

สารประกอบ	ธาตุเดิมก่อนเกิดสารประกอบ		
	ธาตุชนิดที่ 1	ธาตุชนิดที่ 2	ธาตุชนิดที่ 3
คาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) เป็นแก๊สใส ไม่มีสี ละลายน้ำได้ ทำให้น้ำปูนใสขุ่น และทำให้ไฟดับ	ธาตุคาร์บอน (C) เป็นของแข็งสีดำ เปราะ	แก๊สออกซิเจน (O_2) เป็นแก๊สใส ไม่มีสี ช่วยให้ไฟติด	-
ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ (H_2O_2) เป็นของเหลวใส ไม่มีสี มีกลิ่นเฉพาะตัว ใช้ฆ่าเชื้อโรค	ธาตุไฮโดรเจน (H) เป็นแก๊สใส ไม่มีสี ติดไฟได้	ออกซิเจน (O) เป็นแก๊สใส ไม่มีสี ช่วยให้ไฟติด	-
โซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) ของแข็งสีขาว ดูดความชื้นดีมาก ละลายน้ำได้ดี ใช้ในอุตสาหกรรมสบู่	ธาตุโซเดียม (Na) เป็นโลหะอ่อน ลักษณะเป็นไข มีสีเงิน	ธาตุออกซิเจน (O) เป็นแก๊สใส ไม่มีสี ช่วยให้ไฟติด	ธาตุไฮโดรเจน (H) เป็นแก๊สใส ไม่มีสี ติดไฟได้

สารประกอบบางชนิด สามารถแยกเป็นสารประกอบย่อยอื่น ๆ ด้วยวิธีการทางเคมี ดังตัวอย่าง ในตาราง

สารประกอบ	ธาตุและสารประกอบที่แยกได้		
	สารประกอบ	สารประกอบ	ธาตุ
แคลเซียมคาร์บอเนต ($CaCO_3$) หรือหินปูน ของแข็งสีขาว ไม่ละลายในน้ำ	แคลเซียมออกไซด์ (CaO) ของแข็งสีขาว มีฤทธิ์กัดกร่อน	คาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) เป็นแก๊สใส ไม่มีสี ละลายน้ำได้ ทำให้น้ำปูนใสขุ่น และทำให้ไฟดับ	-
โซเดียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต ($NaHCO_3$) เป็นผงสีขาว มีรสเค็ม	โซเดียมคาร์บอเนต (Na_2CO_3) เป็นผงสีขาว ไม่มีกลิ่น	น้ำ (H_2O) เป็นของเหลวใส ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น เป็นตัวทำละลายที่ดี ใช้ดื่มได้	แก๊สออกซิเจน (O_2) เป็นแก๊สใส ไม่มีสี ช่วยให้ไฟติด

แบบฝึกหัด
เรื่อง องค์ประกอบและสมบัติของสารประกอบ

คำสั่ง ให้นักเรียนวิเคราะห์สูตรเคมีและสมการเคมีที่กำหนดให้ แล้วจำแนกองค์ประกอบของสาร

1. จงระบุชื่อธาตุและจำนวนของธาตุที่เป็นองค์ประกอบในสารประกอบกำหนดให้

สารประกอบ	ภาพ	องค์ประกอบ/จำนวน
$NaHCO_3$ (ผงฟู)		
C_4H_{10} (แก๊สหุงต้ม)		
$C_6H_{12}O_6$ (ฟรักโทส)		
CH_3CH_2OH แอลกอฮอล์ล้างแผล		
$Fe_2O_3.H_2O$ (สนิมเหล็ก)		

2. พิจารณาสมการที่กำหนดให้ แล้วจำแนกประเภทพร้อมเขียนสมบัติของสารประกอบและองค์ประกอบย่อยของแต่ละสมการ

สมการเคมี	สารประกอบ	องค์ประกอบ
$2H_2O(l) \longrightarrow 2H_2(g) + O_2(g)$ น้ำ แก๊สไฮโดรเจน + แก๊สออกซิเจน		
$C(s) + O_2(g) \longrightarrow CO_2(g)$ คาร์บอน + แก๊สออกซิเจน แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์		
$CaCO_3(s) \longrightarrow CaO(s) + CO_2(g)$ หินปูน ปูนขาว + แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์		

ใบกิจกรรม
เรื่อง มีอะไรในสารประกอบ

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฟังครูอธิบายขั้นตอนการทดลอง เมื่อมีความเข้าใจตรงกันทั้งชั้นเรียนแล้ว จึงเริ่มทำการทดลองตามวิธีการทดลอง เมื่อทำการทดลองเสร็จเขียนผลการทดลองลงในกระดาษบรู๊ฟและเตรียมนำเสนอผลการทดลองหน้าชั้นเรียนต่อไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถระบุจำนวนขององค์ประกอบที่แยกจากสารประกอบได้
2. สามารถอธิบายสมบัติของสารประกอบและองค์ประกอบที่แยกออกมาได้

วัสดุอุปกรณ์

1. บีกเกอร์ ขนาด 250 ml	1 อัน
2. ขวดรูปชมพู่ ขนาด 100 ml	1 ชุด
3. จุกยางดำ 1 รู เบอร์ 10	1 อัน
4. สายยางเล็ก	1 เส้น
5. หลอดแก้วรูปตัวแอล	1 อัน
6. หลอดทดลอง ขนาด 25x150 mm	2 หลอด
7. ขาตั้ง พร้อมที่จับ	1 ชุด
8. ตะเกียงแอลกอฮอล์	1 อัน
9. ก้านธูป	1 อัน
10. ไฟแช็ค	1 อัน
11. กระบอกตวง ขนาด 100 ml	1 อัน
12. ช้อนตักสารพลาสติก เบอร์ 2	1 อัน
13. น้ำปูนใส	
14. ดินน้ำมัน	
15. โพแทสเซียมเปอร์แมงกาเนต (ด่างทับทิม)	
16. น้ำอัดลม	
17. น้ำกลั่น	

วิธีการทดลอง

ตอนที่ 1 การหาองค์ประกอบในโพแทสเซียมเปอร์แมงกาเนต

1. นำโพแทสเซียมเปอร์แมงกาเนต 4 เกล็ด ใส่ในบีกเกอร์ขนาด 100 มิลลิลิตร เติมน้ำกลั่นลงไป 10 มิลลิลิตร สังเกตสีของสารละลายและบันทึกผล

2. ตักสารโพแทสเซียมเปอร์แมงกาเนต ปริมาณ 2 ช้อนเบอร์ 2 ใส่ในหลอดทดลอง
(การตักสารด้วยช้อนตักสาร ให้ปาดส่วนที่พูนออกด้วย)

3. ประกอบหลอดทดลองที่มีโพแทสเซียมเปอร์แมงกาเนตอยู่ให้เข้ากับที่จับและขาตั้ง โดยจัดให้หลอดทดลองเอียงและอยู่ระดับที่เหมาะสมกับการเผาก้นหลอดด้วยตะเกียงแอลกอฮอล์ ดังภาพ

4. ต่อจุกยางดำเข้ากับหลอดแก้วรูปตัวแอลและสายยาง หลอดทดลองนำจุกยางดำปิดปลายหลอดทดลอง โดยนำปลายสายยางอีกด้านหนึ่งสอดเข้าไปในหลอดทดลองอีกอันหนึ่งที่คว่ำจุ่มอยู่ในบีกเกอร์ขนาด 250 มิลลิลิตร ที่มีน้ำ ดังภาพ

5. จุดไฟเผาก้นหลอดทดลองที่มีโพแทสเซียมเปอร์แมงกาเนตอยู่เป็นเวลา 2 นาที เพื่อเก็บแก๊สที่เกิดขึ้นโดยการแทนน้ำในหลอดทดลอง

6. นำดินน้ำมันปิดปากหลอดทดลอง ในขณะที่หลอดทดลองยังอยู่ใต้น้ำเพื่อเก็บแก๊สให้อยู่ในหลอดทดลอง ก่อนนำขึ้นจากน้ำ

7. นำแก๊สที่ได้จากข้อ 6 มาทดสอบการติดไฟ โดยนำก้านธูปที่ติดไฟแล้วดับเหลือแต่ถ่านแดง มาสอดลงไปหลอดทดลอง สังเกตการเปลี่ยนแปลงของธูปบริเวณที่เป็นถ่านแดง และบันทึกผล

8. เทสารที่เหลือจากการเผาในหลอดทดลอง ลงในบีกเกอร์ขนาด 100 มิลลิลิตร เติมน้ำกลั่นลงไป 10 มิลลิลิตร สังเกตสีของสารละลายและการละลายแล้วบันทึกผล

ตอนที่ 2 การหาองค์ประกอบในน้ำอัดลม

1. ตวงน้ำอัดลม ปริมาตร 10 มิลลิลิตร ลงในบีกเกอร์ขนาด 100 มิลลิลิตร นำกระดาษยูนิเวอร์ซัลอินดิเคเตอร์ทดสอบความเป็นกรด-เบส สังเกตสีและบันทึกผล

2. ตวงน้ำอัดลม 100 มิลลิลิตร ลงในขวดรูปชมพู่ ปิดด้วยจุกยางที่ต่อกับหลอดแก้วรูปตัวแอลและสายยาง โดยที่ปลายของสายยางอีกข้างหนึ่งจุ่มลงในบีกเกอร์ที่มีน้ำปูนใส

3. ต้มน้ำอัดลมให้เดือด เป็นเวลา 3 นาที สังเกตลักษณะของน้ำปูนใสเมื่อผ่านแก๊สลงไป และบันทึกผล

4. นำน้ำอัดลมหลังการต้ม มาทดสอบ ความเป็นกรด-เบส ด้วยกระดาษยูนิเวอร์ซัลอินดิเคเตอร์ สังเกตสีและบันทึกผล

คำถามก่อนการทดลอง

1. ปัญหาของการทดลองคือ

   .....

2. สมมติฐานของการทดลอง คือ

   .....

บันทึกผลการทดลอง

ตอนที่ 1 การหาองค์ประกอบในโพแทสเซียมเปอร์แมงกาเนต

สาร	ผลการทดสอบ		
	การละลายน้ำ ก่อนการเผา	การละลายน้ำ หลังการเผา	การทดสอบแก๊ส ที่ได้จากการเผา
โพแทสเซียม เปอร์แมงกาเนต			

ตอนที่ 2 การหาองค์ประกอบในน้ำอัดลม

สาร	ผลการทดสอบ		
	ค่า pH ก่อนการแยกแก๊ส	ค่า pH หลังการแยกแก๊สออก	การทดสอบแก๊ส โดยผ่านลงในน้ำปูนใส
น้ำอัดลม			

คำถามท้ายกิจกรรม

1. จากการทดลองตอนที่ 1 การเผาโพแทสเซียมเปอร์แมงกาเนต ได้องค์ประกอบแยกออกมาทั้งหมดกี่ชนิด อะไรบ้าง

   .....

   .....

   .....

2. จากการทดลองตอนที่ 1 องค์ประกอบใดที่สามารถระบุชนิดของสารได้ และทราบได้อย่างไร

   .....

   .....

   .....

3. จากการทดลองตอนที่ 2 การต้มน้ำอัดลม ได้องค์ประกอบที่แยกออกมาทั้งหมดกี่ชนิด อะไรบ้าง

   .....

   .....

   .....

4. จากการทดลองตอนที่ 2 แก๊สที่ผ่านลงในน้ำปูนใส คือแก๊สชนิดใด ทราบได้อย่างไร

   .....

   .....

   .....

5. จากการทดลองทั้งสองตอน องค์ประกอบที่แยกได้มีสมบัติเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับสารประกอบเดิม

   .....

   .....

   .....

6. จากการทดลองทั้งสองตอน สามารถสรุปการทดลองนี้ได้อย่างไร

   .....

   .....

   .....

   .....

แบบทดสอบหลังเรียน
ชุดที่ 1 เรื่อง สารประกอบ

คำชี้แจง 1. แบบทดสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ใช้เวลา 10 นาที

2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (×) ลงในกระดาษคำตอบ

3. ให้นักเรียนอ่านและทำแบบทดสอบให้ครบทุกข้อ

---

1. ข้อความใดกล่าว**ไม่ถูกต้อง**เกี่ยวกับสารประกอบ

ก. เกิดจากสารชนิดเดียวกันจำนวนตั้งแต่สองชนิดขึ้นไป

ข. สารประกอบจะมีสมบัติที่แตกต่างจากสารเดิมก่อนเกิดสารประกอบ

ค. การแยกสารประกอบบางชนิดจะได้ธาตุและสารประกอบชนิดอื่น ๆ

ง. สมบัติของสารประกอบสามารถทดสอบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

2. ข้อใดสูตรเคมีของสารประกอบที่มีจำนวนชนิดขององค์ประกอบมากที่สุด

ก. $KMnO_4$ ข. S_8 ค. CO_2 ง. NH_3

3. ข้อใดมีการใช้ประโยชน์จากสารประกอบ**ไม่ถูกต้อง**

ก. กรดซัลฟิวริกใช้เติมแบตเตอรี่

ข. โซเดียมคลอไรด์ใช้ปรุงอาหาร

ค. แคลเซียมคาร์บอเนตใช้ทำผงซักฟอก

ง. สารส้มใช้แกว่งน้ำให้ตะกอนตกลงก้นตุ่ม

4. พิจารณาภาพต่อไปนี้ เพื่อใช้ในการตอบคำถาม

ภาพในข้อใดแทนความหมายของสารประกอบได้

ก. 2 , 3 , 4 , 5 และ6 ข. 3 , 5 และ 6

ค. 4 , 5 และ 6 ง. 1 , 2 , 3 , 4 , 5 และ6

5. พิจารณาสมการต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม

$$H_2CO_3 \longrightarrow H_2O + CO_2$$

จากสมการเคมี มีสารประกอบกี่ชนิด

ก. 1 ชนิด ข. 2 ชนิด ค. 3 ชนิด ง. 4 ชนิด

6. สารในข้อใดจัดเป็นสารประกอบ

ก. สาร B เป็นของเหลวสีเงิน เป็นมันวาว เหนียว จุดหลอมเหลว –39 °C

ข. สาร A เป็นของเหลวใสไม่มีสีนำไปแยกด้วยไฟฟ้าได้ธาตุ X กับธาตุ Y

ค. สาร C มีสถานะเป็นของแข็ง จุดหลอมเหลว 1,535 °C และนำไฟฟ้า

ง. สาร D เป็นของแข็งสีเงิน เมื่อนำไปเผาแล้วได้องค์ประกอบเป็นสาร D เหมือนเดิม

7. พิจารณาแผนภาพต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม

จากแผนภาพ ข้อความใดกล่าว**ถูกต้อง**

ก. สารประกอบเป็นส่วนหนึ่งของธาตุ

ข. สารประกอบเป็นสารผสม

ค. สารประกอบมีจุดเดือดไม่คงที่

ง. สารประกอบและธาตุเป็นสารบริสุทธิ์

8. พิจารณาข้อความต่อไปนี้

สารประกอบ X เมื่อให้ความร้อนแล้วสามารถแยกองค์ประกอบได้ 2 ชนิด คือ สาร A และแก๊ส B หากสงสัยว่าแก๊สชนิดนี้คือแก๊สออกซิเจน จะมีวิธีการทดสอบด้วยวิธีการอย่างไร

ก. นำเทียนที่จุดไฟไปจ่อใกล้ ๆ

ข. นำธูปที่ดับเหลือแต่ถ่านแดงไปจ่อใกล้ ๆ

ค. ผ่านแก๊สลงในน้ำปูนใส

ง. นำแก๊สที่ได้พ่นไปหาเทียนไขที่จุดไฟอยู่

9. สารในข้อใดเป็นสารประกอบทั้งหมด

ก. ด่างทับทิม ทองคำ โซดาไฟ
ข. ตะกั่ว สนิมเหล็ก น้ำ
ค. น้ำตาลทราย เกลือแกง เอทานอล
ง. เงิน เหล็กกล้า ผงฟู

10. สารประกอบในข้อใดเปลี่ยนสีกระดาษลิตมัสจากแดงเป็นน้ำเงินทั้งหมด

ก. เกลือแกง หินปูน น้ำอัดลม
ข. น้ำขี้เถ้า ดินประสิว ด่างทับทิม
ค. กรดเกลือ น้ำส้มสายชู กรดคาร์บอนิก
ง. แอมโมเนีย โซดาไฟ น้ำปูนใส

บรรณานุกรม

ธาตุและสารประกอบ. สืบค้นเมื่อ 1 กรฎาคม 2557. จาก http://www.krusarawut.net/wp/?p=16900

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. (2557). **หนังสือเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).

ศรีลักษณ์ ผลวัฒนะ และ เจียมจิต กุลมาลา. (2557). **หนังสือเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** กรุงเทพฯ : แม็ค.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). **หนังสือเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** กรุงเทพฯ : องค์การค้าของ สกสค.

สาขาประเมินมาตรฐาน สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). **คู่มือวัดผลประเมินผลวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพฯ : สสวท.

สารประกอบ. สืบค้นเมื่อ 1 กรฎาคม 2557. จาก http://nakhamwit.ac.th/pingpong_web/m&c_web/Content_11.html